

הנפילים בני ענק - A Giant Problem

David Saltzman 6.25.22 - פרשת שלח

במדבר י"ג - (כב) וַיַּעֲלוּ בְּנֵגֶב וַיָּבֹאוּ עַד חֲבֵרוֹן וְשָׁם אַחִימֵן נָשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנֶק וַחֲבֵרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם.

במדבר י"ג - (כח) אָפֶס כִּי עַז הָעָם הֵיטֵב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֶת מְאֹד וְגַם יְלִדֵי הָעֵנֶק רָאִינוּ שָׁם.

במדבר י"ג - (לג) וְשָׁם רָאִינוּ אֶת הַנְּפִילִים בְּנֵי עֵנֶק מִן הַנְּפִילִים וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כְּחֻגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם.

1. What does the word נפילים mean?
 - a. Does it describe them or a reaction to them?
2. From where did they come?
 - a. Why were they in Israel?
3. וכן - What is the comparison?
 - a. How did they know what the נפילים thought?
4. What does the word ענק mean?

הנפילים

בראשית פרק ו

(ד) הַנְּפִילִים הָיוּ בָּאָרֶץ בְּיָמֵים קִדְמֵי וְגַם אַחֲרֵי כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶל בָּנוֹת הָאָדָם וַיֵּלְדוּ לָהֶם הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מַעֲוֹלָם אָנָּשִׁי הַשָּׁם.

תרגום אונקלוס במדבר י"ג:ל"ג

וַתִּמְנָן חֲזִינָא יֵת גִּבּוֹרֵיָא בְּנֵי עֵנֶק מִן גִּבּוֹרֵיָא וְהָיִינוּ בְּעֵינֵי נַפְשָׁנָא כְּקַמְצִין וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהוֹן.

דעת זקנים במדבר י"ג:ל"ג

הנפילים – שכל הרואה אותם מתפלא עליהם. ד"א שכל הרואה אותם מתיירא שלא יפלו עליו.

אבן עזרא בראשית פירוש ראשון ו'ד'

ופירוש הנפילים – שיפול לב הרואה אותם, שיתמה מגובה קומתם.

חזקוני במדבר י"ג:ל"ג

ושם ראינו את הנפילים – יש מפרשים: נפילים גבוהים כמו "ואולם הר נופל יכול וצור יעתק ממקומו. (איוב י"ד:י"ח) שפירשו גבוה – לשון נפילים.

ר' יוסף בכור שור בראשית ו'ד':ד' - הנפילים – בני אדם מופלאים גדולים. וגם נראה לעומד אצלם, שמא יפלו עליו מרוב גובהם.

רמב"ן במדבר י"ג:ל"ג

ועתה חזרו להפליג להם בחזקת הענקים, כי מתחלה אמרו: וגם ילידי הענק ראינו שם (במדבר י"ג:כ"ח), ועכשיו הפליגו בהם לקרוא אותם נפילים. ויאמרו לעם: ושם ראינו את הנפילים – שלשת בני ענק, והם מן הנפילים הקדמונים אשר שמעתם עליהם, כי המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם (בראשית ו'ד'). ולפי שהיה ענין הנפילים שבדורות נח נודע בעולם, הזכירו להם שאלו בני הענק מהם, כדי ליראם ולבהלם. ולכך אמרו עתה: ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם.

נצי"ב במדבר י"ג:ל"ג - ושם ראינו את הנפילים – גם המה לא נולדו ולא נתגדלו בא"י, אלא שכורי מלחמה המה.

הנפילים בְּנֵי עֵנֶק - A Giant Problem

David Saltzman 6.25.22 - פרשת שלח

מדרש אגדה (בובר) במדבר י"ג:ל"ג

ושם ראינו את הנפילים – ולמה נקרא שהם נפילים לפי שהיו ממלאכים שנפלו ממקום קדושתם משמים.

רש"י במדבר י"ג:ל"ג - הנפילים – ענקים שמבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש.

רש"י בראשית ו'ד:ד' - הנפילים היו בארץ – על שם שנפלו והפילו את העולם, ובלשון עברית לשון ענקים הוא.

וויקיפדיה

במדרש בראשית רבתי מובא, שכאשר ראו המלאכים שהקב"ה מתעצב על שברא את בני האדם, נעמדו שני מלאכים ששם שמחזאי ועזאל ואמרו לקב"ה שהם הזהירו אותנו לא לברוא את האדם. הקב"ה ענה להם שהם טועים, שהרי אם לא כך, מה יהא על העולם? ענו לו שמחזאי ועזאל שהם יכלו להסתפק בעולם במקום האדם. השיב להם הקב"ה שהוא יודע שאם הם היו בעולם עם יצר הרע כמו של האדם, הם היו גרועים בהרבה מהאדם. ביקשו ממנו שמחזאי ועזאל רשות לרדת לעולם בכל זאת כדי להוכיח שהם יכולים לקדש את שם ה' בעולם. הרשות ניתנה להם, והם ירדו לעולם וקבלו יצר הרע. ברגע שראו שמחזאי ועזאל את יופין של בנות האדם - תעו אחריהן ולא הצליחו לשלוט ביצרם. ראה שמחזאי את אחת מבנות האדם ששמה אסטירה, וחשק בה. כשניסה לחטוא עמה, אמרה לו אסטירה שלא תשמע לו עד שילמד אותה את השם המפורש שעל ידי אמירתו הוא עולה לרקיע. שמחזאי לימד אותה שם זה, והיא מיד השתמשה בו ועלתה לרקיע כדי לפרוש מן העבירה. בזכות מעשה זה שלה, הנציח אותה הקב"ה לדוגמה ומופת בעולם, בשבעת כוכבי כימה. כשראו זאת שמחזאי ועזאל, נשאו להם נשים והולידו בנים. המדרש שואל על כך, איך ייתכן שבשר ודם יכול לגעת בכלל במלאכים, שהרי "משרתיו אש לווהט[6]", ומכאן למד המדרש שלאחר שנפלו המלאכים לעולם, נעשתה קומתם כקומת בני אדם ולבשו גוף חומרי שעשוי מעפר[7]. במדרש זה מובא גם שמהם נולדו "הענקים אשר הולכים בזדון לבם [ובגובהן] ומשלחים ידיהם בכל גזל וחמס ושפיכות דמים". עוד מוסיף המדרש כי שמחזאי הוליד שני בנים ושמותם - הייא והייה, ונשאו נשים והולידו את סיחון ועוג.

ר"ד במדבר י"ג:ל"ג

הנפילים – פירש המורה: מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים ותימה והרי נימוחו בדור המבול. וי"ל מבני עוג יצאו שנא' והוא נשאר מיתר הרפאים.

ר' אליהו מזרחי במדבר י"ג:ל"ג

ענקים מבני שמחזאי ועזאל, שנפלו מן השמים בימי דור אנוש. שהם מלאכים שנפלו ממקום קדושתן מן השמים, כדאיתא בפרקי דרבי אליעזר, והוזכר בתלמוד במסכת יומא. דאם לא כן נפילים תרי זימני למה לי. ועוד, שאין טעם לומר "ושם ראינו את הנפילים... מן הנפילים", אלא על כרחך לומר שאין פירוש הנפילים השני, כפירוש הנפילים הראשון, רק הראשון מלשון ענקים הנקראים נפילים, כדכתיב: "הנפילים היו בארץ" והשני מלשון נפילה, שנפלו מן השמים, כאילו אמר: ושם ראינו את הענקים, שהיו מאותם שנפלו, שהם שמחזאי ועזאל.

נפל - Issac Mozeson

ROOTS: The Hebrew נפל Na**PHa**L (to FALL, to BEFALL). הפיל Hee**Pe**eY**L** is to **FE**LL or TOPPLE (make fall). Falling into a pit is the נפל Na**Fa**hL of Exodus 21:33, while the FALL or DOWNFALL of a city recalls מפלה M'a**Pa**La**H** (ruin, downfall, defeat – Isaiah 7:1).

In Genesis 25:18, Ishmael is נפל Na**Fa**hL in the face of all his brothers. The KJV renders this "died," while the JPS tries "they made raids... (uncertain)." Both interpretations do not echo **Peh-Lamed** elsewhere. A **FALL** word like **FA**IL (more below) makes more sense.

Ben-Yehudah's dictionary (B-Y). defines the verb נבל Na**BHa**L as to decay or degrade. See "VILE." בלה BaLa**H** is to decay, **wear** out. These are bilabial-liquid relatives of נפל Na**PHa**hL (fall, any FAILURE).
אפלה AP**Hay**La**H** is darkness (which falls)

הנפילים בְּנֵי עֶנֶק - A Giant Problem

David Saltzman 6.25.22 - פרשת שלח

וכן היינו בעיניהם

גמרא סוטה ל"ה. - ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו וגו' אמר רב משרשיא מרגלים שקרי הוו בשלמא ונהי בעינינו כחגבים לחיי' אלא וכן היינו בעיניהם מנא הוו ידעי'.

ולא היא כי הוו מברי אבילי, תותי ארזי הוו מברי, וכי חזינהו - סלקו יתבי באילני, שמעי דקאמרי קחזינן אינשי דדמו לקמצי באילני.

מדרש אגדה (בובר) במדבר י"ג:ל"ג - וכן היינו בעיניהם - ומנין יודעים שהיו בעיני הענקים **כחגבים**, כי אותם היו גבוהים עד למאד, והמרגלים קצרים כחגבים בעיניהם מפני גבהותם, ומעשה היה לפי שפעם אחת היו המרגלים באילנות וראו אותם הנפילים, ושמעו המרגלים שהיו הנפילים אומרים אנו רואים בראשי האילנות חגבים ויש להם צורת בני אדם.

ר' יהודה אבן בלעם במדבר י"ג:ל"ג - וכן היינו בעיניהם - זהו ג"כ משקריהם כי לא ידע זה כי אם ה' לבדו יתברך ויתעלה.

רש"י במדבר י"ג:ל"ג - וכן היינו בעיניהם - שְׁמַעְנוֹם אומרים זה לזה: **נמלים** יש בכרם כאנשים.

ר' אליהו מזרחי במדבר י"ג:ל"ג

בסוטה פרק אלו נאמרים אמרו: "אמר רב משרשיא: מרגלים שקרי הוו. בשלמא, 'ונהי בעינינו כחגבים' לחיי, אלא 'וכן היינו בעיניהם' מנא ידעי, ולא היא כי הוו מברי אבילי, תותי ארזי הוו מברי להו. וכד חזנהו, אסתפו מינייהו, וסליקו ויתיבו באילני, ושמעינהו דקאמרי: קא חזינן אינשי דדמו לקמצי באילני."

ופרש"י ז"ל: "דשמעינהו שקורין אותן חגבים", שתרגום "כחגבים" כקומצין.

וכן משמע נמי מלשון "וכן היינו בעיניהם", שפירושו שכמו שהיינו בעינינו כחגבים, כן היינו גם כן בעיניהם.

ולכן על כרחנו שנאמר שבזבז נפל בספרים וכתבו: נמלים יש בכרם, במקום: חגבים יש בכרם.

ושמעתי מיש אומרים, שצריך להיות חנמלים במקום נמלים, ופרשו חנמלים חגבים, כי פרשו "ושקמותם בחנמל" כחגבים, אבל הרד"ק פירש שהוא מין ממיני הברד.

גור אריה במדבר י"ג:ל"ג

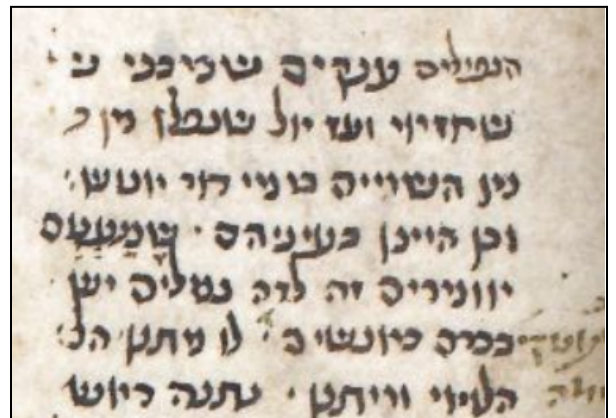
נמלים יש בכרם. דאם לא כן, מנא ידע מרגלים שאמרו "וכן היינו בעיניהם", אלא כך שמעו שהיו אומרים זה לזה 'נמלים יש בכרם' (סוטה לה.). הרא"ם כתב שהוא טעות סופר, וצריך להיות 'חגבים יש בכרם'. ונראה שאין כאן טעות, ורש"י מפרש 'נמלים יש בכרם' לפי שהיו קטנים מאוד בעיניהם היו קוראים אותם 'נמלים' על שם קטנותם, שדרך לקרוא למי שהוא קטן 'נמלה' על שם קטנות שלה, כי אין בריה קטנה כמו נמלה.

Manuscripts – At least 240 manuscripts of Rashi's Torah commentary are extant. There is significant variation between these manuscripts as medieval scholars and copyists often added their own marginal glosses to the text. This makes it difficult to determine which sections are original to Rashi and which are merely later accretions.

As such, probably the most important manuscript of Rashi's commentary is Leipzig 1 (Universitätsbibliothek Leipzig, B.H.1), written in the 13th century by R. Makhir b. Karshavyah. The scribe states that he produced it from a copy of the commentary transcribed and annotated by Rashi's own secretary, R. Shemayah, making it an extremely valuable textual witness which comes very close to the original source. R. Makhir not only copied Rashi's base commentary from R. Shemayah's manuscript, but he also reproduced many of the marginal glosses contained in R.

Shemayah's text, a good number of which R. Shemayah explicitly attributes to Rashi himself.

https://alhatolah.org/Commentators:Rashi_Leipzig_1/1/en



הנפילים בְּנֵי עֶנֶק - A Giant Problem

David Saltzman 6.25.22 - פרשת שלח

ר' יוסף בכור שור במדבר י"ג:ל"ג-ג - ונהי בעינינו כחגבים – לאו דווקא, אלא ננסים. וכן היינו בעיניהם – שהיו תוהין עלינו, שאנו ננסים כל כך.

ספורנו במדבר י"ג:ל"ג-ל"ג

בני ענק – מצד האב.
מן הנפלים – מצד האם.
וכן היינו בעיניהם – כחגבים או פחות מזה, ובשביל זה לא קמו עלינו, כי לא החשיבו אותנו ויבז בעיניהם להרע לנו.

עֶנֶק

נצי"ב במדבר י"ג:כ"ח-כ"ח

וגם ילידי הענק ראינו שם – לבד בני הענק שראה כלב בחברון, ראו המה ילידי משפחה זו מפוזרים בארץ, וראום שארי מרגלים.

רש"י במדבר י"ג:ל"ג

ענק – שמעניקים חמה בקומתם.

ר' אליהו מזרחי במדבר י"ג:ל"ג

ענק שמעניקים חמה בקומתם. בסוטה. ופירוש רש"י ז"ל ש"מרוב גובה קומתם דומה, כאלו צוארם נוקב ועונק בנקב שהחמה יוצאה בו". פירוש: כאילו צוארם נכנס בנקב שהחמה יוצאה משם. והוא מה שאמרו רז"ל: פותח חלוני רקיע, ומוציא משם החמה ומאירה לעולם, וכשנכנס צוארם נקב נהיה הנקב ההוא ענק לגרורותיהם. ופירוש "מעניקים חמה", שהנקב שממנו החמה נראת, נעשה ענק לצוארם.

רמב"ן במדבר י"ג:כ"ב

ונקראו ענקים על יפיהם וקומתם, כי הם ענקים לגררת בני האדם, כמו שנקראו: בני האלהים בסדר בראשית כאשר פרשתי שם.
They [giants] are called *Anakim* [literally "necklaces"] because of their beautiful stature, for they are like necklaces on the necks of the people [i.e., they were the pride of the people], just as [certain people] were called *bnei ha'elohim* in the section of *Bereshith*, as I have explained there.

ספר השורשים לרד"ק - ענק

- באחד ענק מצורניך (שיר השירים ד':ט'), וענקים לגררתך (משלי א':ט') ובקבוץ הנקבות ולבד מן הענקות אשר בצוארי גמליהם (שופטים ח':כו'), הוא חלי תלוי בצואר ויבא תחת הגרון. לכן ענקתמו גאָה (תהלים ע"ג:ו'), כלומר שמו הגאווה ענק לצוארונם.
- העניק תעניק לו (דברים ט"ו:ד'), רוצה לומר טענהו ושים על צוארו כענק חרוזות חרוזות מן הדגן והתירוש והיצהר.

רש"ר הירש במדבר י"ג:ל"ג

ושם ראינו את הנפילים – אותם ענקים קדמונים, "אשר מעולם אנשי השם" (בראשית ו', ד), אשר סיפורי מעשיות עתיקים מתארים את גודלם וכוחם העצומים – אותם ראינו באמת באופן ממשי במו עינינו. אלה הם "ילידי הענק" (פסוקים כב, כח), שלושת האחים הענקים היושבים בחברון. "בני ענק מן הנפלים" הם שאר הענקים היושבים בארץ, שגם הם מצאצאי הנפילים. נמצא שעדיין ישבו בארץ ישראל שרידים של הנפילים מלפני המבול. דבר זה מתיישב היטב עם הדעה (זבחים ק"ג). ש"לא ירד מבול לארץ ישראל". נמצא שבארץ ישראל עמד בעינו הכוח המקורי של הארץ. כשהייתה הארץ מיושבת בכנענים, הראה עצמו כוח זה רק בייצור "ענקים", אנשים בעלי קומה גופנית גדולה. אך כוח זה יכול גם לעשות את הארץ ראויה להיות אדמת עם ה'; שכן עם זה ישמור את תורת ה' בארץ הזאת וישאף לחזון הגדלות הרוחנית והמוסרית של האדם, וכך ישוב העולם לימי נעוריו והארץ תהיה כגן עדן (עיין פירוש, בראשית ג', יט). אל לנו לשכוח את מאמר חז"ל שבריאיות גופנית וכוח הם בין התנאים המוקדמים להתפתחות הרוחנית הגבוהה ביותר (עיין שבת צב.). ואולי לא נטעה אם נאמר שהיחס בין כוח הארץ לאופי יושביה הוא כך: כאשר הדעת והלב עזובים כשדה בור, כוח הארץ נוטה לייצר ענקים בעלי קומה גופנית גדולה; אך אם יושבי הארץ הם אנשים שדרכם רוחנית, משמש כוח הארץ לפעילות רוחנית ולא לקומת גוף ענקית.